



ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Շրջակա միջավայրի նախարար  
Հակոբ Սիմիոյան

« 30 » 11 2023թ.

## ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ  
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0221-23

Ձեռնարկողը՝

«ԵՎԱ-ՇԻՆ 2009» ՍՊԸ

ք. Երևան Յ. Լեփսիուսի 14/35

Գործունեությունը՝

Գեղարքունիքի  
անդեզիտաբազալտների  
արդյունահանման և  
շահագործման աշխատանքների  
միջավայրի վրա ազդեցության  
հաշվեկշիռություն  
Գեղարքունիքի մարզ

մարզի

Ակունքի

հանքավայրի

ջարդիչ

կայանի

շրջակա

գնահատման

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության  
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան



Առդիր՝ 6 թերթ

**ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ**  
**ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ**  
**ԲՓ №**

< 30 > 11 2023թ.

**Գեղարքունիքի մարզի Ակունքի անդեզիտաբազալտների հանքավայրի արդյունահանման  
և ջարդիչ կայանի շահագործման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա  
ազդեցության գնահատման հաշվետվություն**

Ձեռնարկող՝

«ԵՎԱ ՇԻՆ 2009» ՍՊԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության  
գնահատման հաշվետվություն  
/Ա կատեգորիա/

Գտնվելու վայրը՝

Գեղարքունիքի մարզի, Վարդենիս համայնքի  
Ակունք բնակավայր

**Ներածական մաս.** Ակունքի անդեզիտաբազալտների հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքներն իրականացվելու են Գեղարքունիքի մարզի Ակունք բնակավայրի վարչական տարածքում, 3.8 կմ հեռավորության վրա: Մոտակա բնակավայրերից են Այրք (3.1կմ) և Շատջրեք (4.7կմ) գյուղերը, որոնց հետ կապն իրականացվում է գրունտե ճանապարհով: Սևանա լիճը հանքավայրից գտնվում է 12.5կմ հեռավորության վրա: Ակունքի հանքավայրի տարածքը տեղակայված է 2090-2133.7մ բացարձակ բարձրությունների վրա: Հայցվող տարածքը հանդիսանում է գյուղատնտեսական նպատակային նշանակության հողեր՝ արոտավայրեր:

Նախատեսվող գործունեությունը, հանդիսանում է Ա կատեգորիայի գործունեության տեսակ, համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2)-րդ կետի գ. ենթակետի:

**Նկարագրական մաս.** Գեղարքունիքի մարզի Ակունքի անդեզիտաբազալտների հանքավայրի պաշարները հաստատվել են Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2022 թվականի հոկտեմբերի 21-ի թիվ 2903-Ա հրամանով: Հաստատված պաշարները դիտարկվել են որպես երեսապատման, ճարտարապետաշինարարական, մեմորիալ և այլ իրերի արտադրության համար բլոկների արդյունահանման հումք (ԳՈՍՏ 9479-2011):



Հայցվող տարածքի տեղամասի կոորդինատները ARM WGS – 84 (ARMREF 02) համակարգով

2. Y=8564371.5600      X=4444633.4400,  
4. Y=8564325.7200      X=4444425.9000  
6. Y=8564235.1949      X=4444483.2831  
8. Y=8564222.1652      Y=4444498.5351

սում տեղարաշխված

02543163  
ՓՈՐՁԱՆԱԿԱԿԱՆ  
ԵԴՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ  
ЗАКЛУЧЕНИЕ  
ЭКСПЕРТИЗЫ  
COMMISSION  
OF EXPERTS

2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՆԱԿԱԿԱՆ  
ԵԴՐԱԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ  
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՆԱԿԱԿԱՆ  
ԵԴՐԱԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

են միայն հանքավայրի հարավ-արևմտյան մասում՝ 2232մ<sup>2</sup> մակերեսով տարածքում, միջինը 1.57մ հզորությամբ:

Մակաբացման ապարները շահագործման 19-րդ տարվանից սկսած նախատեսվում է ավտոինքնաթափով տեղափոխել բացահանքի արդյունահանման ընթացքում 2090.0մ բարձրության հորիզոնի՝ սկզբում նրա հյուսիսային հատվածում բացված մասի հատակի վրա՝ աստիճանաբար ներքին լցակույտ ձևավորելու համար: Մակաբացման ապարները 0.13մ բարձրությամբ կլցվեն բացված հատակի վրա և կհարթեցվեն, կկատարվի ներքին լցակույտաառաջացում: Մակաբացման աշխատանքները նախատեսված է կատարել T-130 բուլդոզերի օգնությամբ:

Բլոկների բարձումը ավտոինքնաթափի մեջ, ինչպես նաև նրանց բեռնաթափումը մշակման արտադրամասում կատարվելու է 7.5տ բեռնաբարձությամբ KC-2571 (ЗИЛ-431412) մակնիշի ամբարձիչի միջոցով:

Բացահանքի շահագործման ժամանակ բուլդոզերային աշխատանքներ են հանդիսանում մակաբացման ապարների և արտադրական թափոնների տեղափոխումն ու կուտակումը բացահանքում ու լցակույտում: Դրանց տարեկան ծավալները կազմում են 175մ<sup>3</sup> և 24405.1մ<sup>3</sup>:

Բացահանքի մատակարարումը տեխնիկական ջրով կատարվելու է օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների ժամանակ փոշեղադարեցման, աշխատանքային հրապարակների, ճանապարհների և լցակույտերի ջրման նպատակով: Ջուրը բերվելու է ZIL KO-713-01 (ZIL-431412) մակնիշի ջրցան-վացող մեքենայով: Խմելու ջրի մատակարարումը կատարվելու է ՍН-ԵԼԵ-1.4 ջրի ցիստեռնով:

Բացահանքի լեռնատեխնիկական վերականգնումներն իրականացվելու են բացահանքի շահագործման ավարտից հետո: 2090մ բարձրության վրա տարված և փռված 0.13մ բարձրությամբ լցակույտը հարթեցվելու է: Հարթեցումը կատարվելու է բուլդոզերի օգնությամբ:

Հարթեցումը կկատարվի բացահանքի հատակի ողջ մակերեսով՝ 26700մ<sup>2</sup>, ինչպես նաև կհարթեցվի արտադրական հրապարակը 250մ<sup>2</sup> մակերեսով: Ընդհանուր մակերեսը կլինի՝ 26950մ<sup>2</sup>:

Լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայից հետո իրականացվելու է կենսաբանական ռեկուլտիվացիա, որի համար նախատեսվում է 100 000 ՀՀ դրամ 1հա մակերեսի համար:

Ամբողջ ռեկուլտիվացիայի արժեքը կկազմի 744900 ՀՀ դրամ:

Օգտակար հանածոյից խիճ և ավազ նախատեսվում է ստանալ հանքավայրի հարևանությամբ կառուցվող ջարդիչ կայանում: Ջարդիչ կայանը գտնվում է հանքավայրի հարավ-արևմտյան մասում:

Աշխատանքային պրոցեսը բաղկացած կլինի մի քանի փուլերից՝ առաջնային մշակում, երկրորդական մանրացում և ստացված նյութի համապատասխան տեսակավորում (ըստ տարբեր չափերի):

Արտադրության փուլեր.

Հումքը տեղափոխվելու է հատուկ այդ նպատակով նախատեսված բունկեր, որը կարգավորելու է առաջնային ջարդիչի մատակարարման աշխատանքը:

II փուլի ընթացքում առաջնային ջարդիչից հետո ստացված հումքը տեղափոխվելու է երկրորդային ջարդիչ՝ ավելի մանր ֆրակցիա ստանալու համար:

Մանրացված հումքի մշակման III-րդ փուլը ներառում է պատրաստի հումքի մատակարարում կամ պահեստավորում՝ ըստ ապրանքի տեսակի և չափերի:

Արդյունահանված օգտակար հանածոն բեռնատարերով տեղափոխվելու է հումքի բաց պահեստ կամ խոշոր ջարդման ընդունիչ բունկեր:



Պահեստից կամ բունկերից քարի հումքը լցվելու է խոշոր ջարդման այտավոր ջարդիչ: Այնուհետև խոշոր ջարդումից հետո հումքը ժապավենային փոխակրիչով տեղափոխվելու է քարմաղման:

Օգտակար հանածոյի ցածր խոնավության դեպքում փոխակրիչի սկզբնական մասում լցվելու է 20/րոպե քանակությամբ ջուր՝ պահպանելով խոնավությունը 7-8% սահմաններում:

Քարմաղման արդյունքում ստանում են 4 դասի ֆրակցիաներ՝ - 5մմ և +5 -20մմ, +20 -25մմ և +25մմ խոշորությամբ:

Առաջին 3 ֆրակցիաները համարվում են պատրաստի արտադրանք և վաճառվում են կամ կուտակվում պատրաստի արտադրանքի բաց պահեստներում:

+25մմ դասը ժապավենային փոխակրիչով տրվում են ջարդման 2-րդ փուլ՝ ռոտորային ջարդիչում: Ռոտորային ջարդիչից հետո մանրացված քարը տրվում է քարմաղ, որի արդյունքում ստանում են տարբեր չափսերի խիճ:

Արտադրամասում բոլոր սարքավորումները շարժական են և տեղադրվելու են բացօդյա: Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար ընկերությունն օգտագործելու է ՏՄԴ-109 մակնիշի ջարդիչ:

Ջարդիչ ՏՄԴ-109-ը, դա մանրացնող համակողմանի (ունիվերսալ) մեխանիզմ է, որը կիրառվում է ցանկացած ամրության ապարներ մանրացնելու համար: Մանրացումը կատարվում է երկու այտավոր ջարդիչների միջոցով՝ խոշոր և միջին, եզակի դեպքերում առավել մանր մասնիկավոր նյութերի մանրացման համար:

VTE տեսակի քաղմաղները կիրառվում են 2.0-63.0մմ բջջավոր ցանցերի վրա՝ 0-200.0մմ չափամասերով հատիկավոր նյութեր տեսակավորելու համար: Տեսակավորվող նյութ է համարվում քարը, ավազակոպճային խառնուրդը, հանքաքարը, ածուխը, կոքսը և այլ: VTE տեսակի քարմաղների միջոցով նյութերը հնարավոր է տեսակավորել չոր և թաց տեսքով:

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում առաջանում են բնապահպանական տեսակետից տարբեր վտանգավորության թափոններ, որոնցից են՝ մակաբացման ապարները, մեքենաներում ու մեխանիզմներում փոխվող օգտագործված յուղերն ու քսայուղերը, մաշված ավտոդողերն ու կենցաղային աղբը:

Ըստ հաշվետվությունում եղած տեղեկատվության հանքավայրի տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված կենդանական և բուսական տեսակներ չեն հայտնաբերվել:

Հանքավայրի տարածքը ներառված չէ բնության հատուկ պահպանվող տարածքի սահմաններում: Հանքավայրի տարածքում բնության հուշարձաններ հաշվառված չեն:

**Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.**

-Նավթամթերքների պահեստավորում և պահում արտադրական հրապարակում հատուկ հատկացված տեղում (բացօդյա կամ ծածկի տակ պահեստ), ինչին տրվում է համապատասխան թեքություն, ինչն ապահովում է թափված նավթամթերքների հոսքը դեպի այն հավաքող բետոնապատված փոսը:

-Օգտագործված յուղերի ու քսայուղերի հավաքում առանձին տարրաների մեջ՝ հետագա ուտիլիզացման կամ երկրորդային վերամշակման համար:

- Հնամաշ դետալների ու մասերի հավաքում հատկացված առանձին տեղում և հանձնում որպես մետաղական ջարդոն:

- Կենցաղային աղբի տեղափոխում մոտակա աղբահավաք կետեր:



- Ծխագազերի և անօրգանական փոշու արտանետումների վերահսկման նպատակով մեքենաների տեխնիկական վիճակի նախնական և պարբերական ստուգումներ, շարժիչների աշխատանքի կարգավորում, արտանետման խողովակների վրա զտիչների տեղադրում:
  - Փոշենստեցման նպատակով բացահանքից դուրս ճանապարհների ջրում:
  - Կեղտաջրերի հավաքում, ջրանթափանց հորի կառուցում, ինչի լցման դեպքում մասնագիտացված կազմակերպության միջոցով, այդ նպատակների համար հատուկ կահավորված մեքենաներով հորի դատարկում և տեղափոխում կեղտաջրերի քաղաքային կոյուղի, դրա համար նախատեսված դիտահոր:
  - Մարդկանց և կենդանիների անվտանգության ապահովման նպատակով արդյունահանման աշխատանքների տեղամասում կտեղադրվեն ցուցանակներ և անվտանգության ազդանշաններ:
  - Արդյունահանման աշխատանքների ավարտից հետո կատարել խախտված հողերի վերականգնում:
  - Նախատեսվում է կենդանական աշխարհի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներ:
- Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ընթացքում «ԵՎԱ-ՇԻՆ 2009» ՍՊԸ-ն իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.
- Մթնոլորտային օդ. կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ:
  - Լեռնատրանսպորտային սարքավորումների աշխատանքային վիճակի՝ մասնավորապես չեզոքացուցիչ սարքավորումների սարքին վիճակի պարբերական ստուգումներ՝ տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ:
  - Օգտագործված մեքենայական յուղերով ու քսայուղերով հողերի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով հողերի աղտոտվածության մշտադիտարկումներ՝ տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ:

Բնապահպանական միջոցառումների (մշտադիտարկումների) համար նախատեսվում է տարեկան մասնահանել առնվազն 250.0 ՀՀ դրամ գումար:

**Պատճառաբանական մաս.** Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, Գեղարքունիքի մարզի Ակունքի անդեզիտաբազալտների հանքավայրի արդյունահանման և ջարդիչ կայանի շահագործման աշխատանքների վերաբերյալ իրականացվել են հանրային քննարկումներ Գեղարքունիքի մարզի Ակունք բնակավայրում, որոնց ընթացքում տեղական ինքնակառավարման մարմիններն ու հանրությունը հավանություն են տվել նախատեսվող գործունեության իրականացմանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, առողջապահության, ներքին գործերի, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունները, կադաստրի կոմիտեն և Գեղարքունիքի մարզպետարանը: Ծրագրի իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները կկրեն ժամանակավոր բնույթ և ազդեցությունները կլինեն թույլատրելի նորմայի սահմաններում:

### Փորձաքննական պահանջներ

Հանքարդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում, **անհրաժեշտ է առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 2018 թվականի փետրվարի 22-ի 191-Ն որոշման** 5



պահանջներով, շրջակա միջավայրի բաղադրիչների /մթնոլորտայի օդ, հողային ծածկույթ, կենսաբազմազանություն/ մշտադիտարկումների արդյունքների տարեկան հաշվետվությունը նշված որոշմամբ սահմանված ժամկետներում և ձևաչափով ներկայացնել լիազոր մարմին:

- Հանքավայրի շահագործման ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել և պահպանել բնապահպանական կառավարման պլանում և մշտադիտարկման ծրագրում նախատեսված միջոցառումների իրականացումը:

- Անհրաժեշտ է ապահովել հաշվետվությունում ամրագրված ռեկուլտիվացիայի աշխատանքների իրականացումը:

- Բացահանքի աշխատանքային գործընթացում ներգրավել համայնքի և մոտակա համայնքների բնակիչներին, ինչպես նաև համայնքի ղեկավարության հետ քննարկել անհրաժեշտ օգնության ծրագրեր և համապատասխան ֆինանսական ներդրումներ կատարել համայնքային բյուջե:

- ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N438 որոշմամբ հաստատված կարգի 43-րդ կետի համաձայն՝ աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից անհրաժեշտ է դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ տեղեկացնել լիազորված մարմին՝ համապատասխան պահպանման միջոցառումներ իրականացնելու համար:

- Աշխատանքների կատարման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:

## ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«ԵՎԱ ՇԻՆ 2009» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Գեղարքունիքի մարզի Ակունքի անդեզիտաբազալտների հանքավայրի արդյունահանման և ջարդիչ կայանի շահագործման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության

Փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գլխավոր մասնագետ  Հովիկ Մեսրոպյան

